

GÜNDEM BELİRLEME YAKLAŞIMININ SİNEMADA YANSIMASI: ÇILGIN ŞEHİR FİLMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hakan ÜN*

ÖZET

Geçtiğimiz yüzyılda kitle iletişim araçlarının etkileri üzerine yapılan çalışmalarından gündem belirleme yaklaşımında kitle iletişim araçlarının bir konuya verdiği önemle, izleyenlerin aynı konuya verdikleri önem arasında bir paralellik olduğu saptanmıştır. Bu çalışma, bir sinema filmi olan Çılgın Şehir'in (*Mad City*, Costa Gavras, 1997) olay örgüsünden, karakterlerin temsilinden ve anlatım biçiminden gündem belirleme yaklaşımını okumayı konu edinmiştir. Sinemaya eleştirel bir perspektiften bakan yönetmen Costa Gavras bu filmde medyanın manipüle etme gücüne odaklanmış, bu süreçlerde muhabirlerin, editörlerin önemini, onların çalışma yöntemlerini ve gündemin nasıl oluşturulduğunu anlatmıştır. Bu çalışmada kuramı bir sinema filminden okuyarak medyanın üretim sürecini ve gündem belirleme yöntemlerini somutlaştırmanın medya okuryazarlığı konusunda ilgili okuyucuya katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gündem Belirleme, Haber, Eşik Bekçisi, Film, Çılgın Şehir

EXAMINATION OF AGENDA SETTING APPROACH IN MOTION PICTURE: A RESEARCH ON CASE OF *MAD CITY*.

ABSTRACT

In the past century, it was determined in the studies conducted on effects of mass media that there was a parallelism between the importance given to a topic by mass media in the agenda-setting approach and the importance given by audiences to the same subject. This research is aimed to study agenda-setting approach from story line, representation of characters, and wording of a motion picture *Mad City* (Costa Gavras, 1997). The director Costa Gavras, who has a critical perspective on cinema, focused on manipulation power of media in this movie and described importance of reporters and editors in these processes, their methods of working, and how the agenda was set. The purpose of this study was to concretize production process and agenda setting methods of media by reading theory from a motion picture and to contribute to relevant readers about media literacy.

Key Words: Agenda Setting, News, Gatekeeper, Film, Mad City

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, hakan.un@atauni.edu.tr

1. GİRİŞ

Bireyler doğaları gereği çevrede ne olup bittiğini öğrenmeye meraklıdırlar. Bu merak, esasen bir organizma olarak insanın hayatta kalma, güvende olma aracıdır. Bu noktada iletişim kurmak ve haber almak ihtiyacı yaşamsal bir öneme sahiptir. Araçlar ve yöntemler değişse de iletişim kurma ihtiyacı her çağın kendi olanakları çerçevesinde karşılanmıştır. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ise 20. yüzyılı kitle iletişim araçlarının çağı haline getirmiş, bireyler içinde yaşadıkları dünyaya ilişkin haberleri kitle iletişim araçlarından öğrenmeye başlamışlardır. İletişim alanındaki bilimsel araştırmaların gelişmesi ile birlikte kitle iletişim araçlarının topluma dolaylı ve uzun dönemli etkileri olduğunu ileri süren çeşitli yaklaşımlar (veya modeller) geliştirilmiştir (Atabek, 1998: 155). Bu yaklaşımlardan biri de bu çalışmanın konusu olan gündem belirleme yaklaşımıdır. Medyanın toplumun gündemini oluşturma ve toplumu bilgilendirme gücüne odaklanan yaklaşıma göre, medya her olayı ya da konuyu haberleştirmemektedir. Bazı konu ve olaylar öne çıkarılmaktadır, bazılarına ise yer verilmemektedir. Alıcılar medyanın yer verdiği olaylar hakkında bilgi sahibi olmaktadır, yer vermediği konuları ise öğrenememektedirler. Medyanın öncelikle verdiği, gündemi oluşturan olaylar-konular alıcılar için de en önemli konular olmaktadır. Bir bakıma alıcılar hangi konularla ne derece ilgileneceklerini bu sayede öğrenmiş olurlar. Gündem belirleme araştırmalarının geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından itibaren yapıldığı ve Türkiye’de de bu yaklaşıma yönelik pek çok araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Son dönemlerde de yeni medyada gündem belirleme hakkında çeşitli çalışmalar yapılmakta ve geçtiğimiz yıllarda yaşanan çeşitli toplumsal olaylarda medyanın müdahaleleri -yalnızca iletişim bilimciler tarafından değil- tartışılmaktadır. Bu çalışmada öncelikle gündem belirleme yaklaşımı genel bir bakışla ele alınmıştır. Sonrasında ise ele alınan filmin olay örgüsü, karakterleri, gündem belirleme yaklaşımı çerçevesinde okunmaya çalışılmıştır. Medyanın gündem belirleme süreçlerinin oluşumunu ön plana çıkaran, bu durumu eleştirel bir perspektifte ele alan Çılgın Şehir filminin bu çalışmayla birlikte yaklaşımı ana hatlarıyla sunması, medya okuryazarlığı konusunda fayda sağlaması amaçlanmıştır. Medyanın işleyiş, üretim süreçlerinin somutlaştırılması bakımından kuramın ilgili filmle birlikte okunuşu, bu çalışmanın özgünlüğünü oluşturmada ve bu nedenle de önem taşımaktadır.

2. GÜNDEM BELİRLEME YAKLAŞIMINA GENEL BAKIŞ

İngilizce karşılığı “agenda-setting” olan ve dilimize çoğunlukla “gündem belirleme” diye çevrilen kavramın kimi çalışmalarda “gündem oluşturma”, “gündem kurma”, “gündem hazırlama”, “gündem koyma”, “gündem koyma ve saptama” karşılıkları ile ele alındığı görülmektedir (Yüksel, 2007: 576). Gündem belirleme yaklaşıma göre izleyiciler, medyada yer alan haberlerden sadece bazı gerçekleri öğrenmekle kalmazlar. Üstelik kitle iletişim aracının bir soruna veya konuya ayırdığı

yerin konumu veya zamanın miktarı ile o sorunun veya konunun ne kadar önemli olduğu yolunda çıkarımlarda da bulunurlar. Gazete editörlerinin veya televizyon yayıncılarının gündelik işlerini yaparken yayınlanacak haberleri seçmesi ve haberlerin gazete veya televizyondaki konumlarını belirlemesi, izleyicilerin dünyayı algılayış biçimleri üzerinde önemli etkiler yapar (Atabek, 1998:156). Kitle iletişim araçlarının belirli bir zaman dilimi içerisinde yayın yapmaları gerekliliği çok sayıda olan sunulacak haberlerin sıralanmasını, kimisinin öne çıkarılıp kimisinin ise arka plana atılmasını gerektirmektedir. Sözelimi, bazı haberler gazetelerde manşetten verilirken bazı haberler sonraki sayfalarda yer bulabilmektedir. Bazıları büyük puntolarla okuyucuya sunulurken bazıları gazete sayfasında oldukça az yer kaplamaktadır. Aynı şekilde televizyonların haber bültenlerinde bazı haberler bültenin en başında sunulurken, bazıları sonlara doğru bültende yer bulmaktadır. Gündem belirleme yaklaşımının temel tezine göre, kitle iletişim araçlarının kendi önem sırasına göre verdiği haberler zaman içinde okuyucular tarafından da benzer bir şekilde önemli olarak algılanmaktadır (Atabek, 1998:157).

Şekil 1. Gündem Belirleme Modeli: Medya Tarafından En Çok İlgi Gösterilen Konular, En Önemli Konular Olarak Algılanacaktır.

Kaynak: McQuail, D. ve Windahl, S. (1994). *Kitle İletişim Çalışmaları İçin İletişim Modelleri*.

Gündem belirleme hipotezinin ortaya konulmasına ilişkin erken dönem araştırmalarında kitle iletişim araştırmalarının bireyi hangi yönlerden ve ne şekilde etkilediğine temel oluşturan dört aşamalı bir süreç kabul görmüştür (McCombs ve Shaw 1990: 74’den akt. Kamanlıoğlu ve Göztaş: 2010: 18). Buna, göre ilk aşama, farkındalık yaratma aşamasıdır. Bu aşama, bireyin, çevresinde gerçekleşen olay ve durumların farkına vardığı süreci ifade etmektedir. İkinci aşama, bilgilendirme aşamasıdır. Bu aşamada birey, farkında ve haberdar olduğu konuyla ilgili medya ile bir etkileşim yaşamakta ve bu konuya ilişkin medyadan bilgi almaktadır. Üçüncü aşamada bireyin tutumlarında medyadan öğrendiklerine paralel bir yönde birtakım değişimler meydana gelmekte, tutumların değişmesi veya güçlenmesi söz konusu olmaktadır. Son aşamada ise daha önce meydana gelen tutum değişimleri bireyin davranışlarına yansımakta ve birey tutum değişimlerini davranışlarıyla yansıtmaktadır. Gündem belirleme hipotezinin oluşumunda bu sürecin ilk iki aşaması olan farkındalık ya-

ratma (haber verme) ve bilgilendirme (bilgi verme) etkileri önem taşımaktadır (Kamanlıoğlu ve Göztaş: 2010: 19). Son zamanlarda geliştirilen ikinci aşama gündem belirleme çalışmalarında ise, medyanın insanlara “ne hakkında” düşünecekleriyle birlikte, “ne düşüneceklerini” de söylediği noktaya odaklanan ikinci aşama çalışmalar, etkiler anlamında bilişsel yönden, tutumlara doğru bir geçişe işaret etmektedir (Yüksel, 2001: 23).

Gündem belirleme yaklaşımı düşüncesinin ortaya çıkışı geçtiğimiz yüzyılın ilk çeyreğine uzanmaktadır. Lipmann’ın 1922 tarihli “Kamuoyu” isimli çalışmasında, içinde bulunduğumuz çevre ile ilgili sahip olduğumuz bilgilerin büyük bölümünün, doğrudan deneyimlerle değil de, kitle iletişim araçları gibi dolaylı yollarla kazanıldığı ve bu bilgilerin bir görüntüden ya da anlam haritasından oluştuğuna yönelik değerlendirmelerinin, gündem belirleme yaklaşımının temellerini attığı belirtilmektedir (McCombs vd; 1997: 703’den akt. Terkan, 2005: 40). Norton Long’un 1958 yılındaki “Çevreyle İlişkilerde Yerel Halk” isimli makalesindeki “Bir anlamda gazete, gündem sınırlarını oluşturmada birincil harekete geçiricidir. Gazete, insanların çoğunun ne hakkında konuşacağına, çoğunluğun gerçekleri ne olarak düşüneceğine ve pek çok insanın sorunlarla mücadele etmede hangi yolu kabul edeceğine karar vermede en büyük paya sahiptir” görüşleri, gündem belirleme düşüncesinin hemen hemen doğrudan bir ifadesi olarak kabul edilmektedir (akt. Terkan, 2005: 40). Bernard Cohen’in 1963 yılında dile getirdiği, “medya ne düşüneceğimizi söylemekte başarılı olmayabilir, fakat ne hakkında düşüneceğimizi söylemekte fevkalade başarılıdır” ifadesi gündem belirleme yaklaşımının temel düşüncesini yansıtmaktadır (Yüksel, 2001: 24). Lang ve Lang (1981:337) 1959 tarihli “Kitle İletişim Araçları ve Oy Verme” isimli çalışmalarında, medyanın belirli konulara dikkat çektiğini, politik figürlerin, kamu imajlarını yarattıklarını, medyanın bireylerin ne hakkında düşünmeleri, hissetmeleri ve bilmeleri gerektiğini belirten nesnelere sunduklarını vurgulamışlardır. Lang ve Lang (1991: 227), daha sonraki çalışmalarında da, insanların önemli konuların ne olduğunu medyadan öğrendiklerini ve araştırmaların ana konusunun, insanların ne düşüneceğinden daha çok, ne hakkında düşüneceklerine doğru kaydığının altını çizmişlerdir (akt. Terkan, 2005: 41).

Gündem belirleme yaklaşımının ilk sistematik çalışması Maxwell McCombs ve Donald L. Shaw tarafından yapılmıştır. McCombs ve Shaw gündem kurma modelini ampirik olarak sınamak için 1968’deki başkanlık seçimlerinde çalışmışlardır. Gündem kurma modelinin kararsız seçmenlerin kararlarını nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Saptamalarına göre medyanın önemli gördüğü olaylar, seçmenler için de önemli olaylar haline gelmeye başlamıştır. Buna göre medya kurduğu gündem ile izleyicilerin/okuyucuların bilişsel dünyalarını biçimlendirmiştir. David Weaver 1981’de yayınladığı bir çalışmasında McCombs ve Shaw’u desteklemiştir. Weaver 1976 yılında başkanlık seçimlerinde medyanın gündem kurma işlevini incelemiştir. Televizyonun kurduğu gündem ile basının kurduğu gündem birbirine çok benzemektedir ve vatandaşın gündemi ile yani ona önemli görünen olaylar ile medya-

nın önemli olarak sunduğu olaylar arasında büyük benzerlikler olduğu ortaya çıkmıştır (Agee, Ault ve Emery, 1985: 35’den akt. Yaylagül, 2013: 79-80). McCombs ve Shaw, 1976 yılında yapmış oldukları çalışmada, o dönemde ABD toplumunun gündemini oluşturan Watergate skandalını yani siyasi rüşvet olayını örnek olarak almıştır. Medyanın bu konuyu sürekli gündemde tutmasıyla adı geçen olay uzun süre Amerikan toplum ve politikasının gündeminde kalmış ve sonuç olarak Başkan Nixon istifa etmek zorunda kalmıştır (akt. Yaylagül, 2013: 81). McCombs ve Shaw (1993), gündem belirleme hipotezinin 25 yıllık geçmişine ilişkin değerlendirmelerinde, bu araştırma geleneğinin sonuçlarını araştıran yeni araştırmaların iletişim araçlarının bize sadece ne hakkında düşüneceğimizi anlatmakla kalmadığını, onu nasıl düşüneceğimizi ve bunun sonucunda da ne düşüneceğimizi anlattığını belirtmektedir (akt. Mutlu, 2012: 126). Bu yaklaşımda ifade edilen, medyanın izleyicilerin düşüncelerini etkileme süreci çeşitli unsurlarla ve etkenlerle gerçekleşmektedir.

2.1. Yaklaşımı Açıklayan Temel Kavramlar ve Gündem Belirlemede Algısal Süreçler

Gündem belirleme yaklaşımını açıklamak için “gündem”, “olay” ve “sorun/konu” kavramlarına değinmek gerekmektedir. Gündem, zamanın belirli bir noktasında önemlilik sırasına göre dizilmiş sorunlar/konular ve olay listesidir (Dearing ve Rogers, 1988’den akt. Atabek, 1997: 228). Olay, zaman ve yer ile sınırlı ayrı oluşumlar (Shaw ve McCombs, 1977: 65’den akt. Atabek, 1997: 228), sorun veya konu ise haber içeriklerinde yer alan çeşitli olguların ilişkili oldukları geniş kategoriler olarak ele alınmaktadır (Atabek, 1997: 228). Gündem belirleme araştırmaları genel olarak değerlendirildiğinde, işsizlik, kürtaj, uyuşturucu kullanımı gibi olguların, gündemdeki sorunlar/konular olarak ele alındığı, kuraklık, deprem gibi doğal afetlerin de gündemdeki olaylar olarak değerlendirildiği görülmektedir (Atabek ve Dağtaş, 1998:361’den akt. Terkan, 2005: 43). Gündem belirleme çalışmalarında medya gündemi, kamu gündemi ve siyasal gündem türleri bulunmaktadır.

Medya gündemi konusunda yapılan çalışmalar, medya gündeminin nasıl oluştuğunu, medya gündemini nelerin etkilediğini, nelerin belirlediğini araştıran çalışmalardır. Medya gündemi, “belirli bir zaman dilimi içinde medyada yer alan olaylar ve sorunlar listesi” biçiminde tanımlanmaktadır (Rogers ve Dearing, 1988: 565’den akt. İrvan, 2001: 74). Medya gündemini etkileyen unsurları; medya çalışanlarından kaynaklanan etkiler, medya rutinlerinden kaynaklanan etkiler, kurumsal amaçlardan kaynaklanan etkiler, kurum dışı etkiler, ideolojik etkiler, gerçek yaşam olayları, kitle iletişim araçları arasındaki etkileşim olarak sıralamak mümkündür.

Medya gündeminin kamu gündemi üzerindeki etkisi, iletişim araştırmalarının en temel ilgi alanlarından birisini oluşturmuştur. Gündem belirleme yaklaşımının asıl ilgi odağı da kamu gündeminin nasıl belirlendiği üzerinedir (İrvan, 2001: 85). Kamu gündemi ise toplumun gündeminde olan olayı, durumu, konuyu belirtmektedir. İş-

sizlik, terör, yerel bir sorunun ilgili kesimin dikkatinde olması ve konunun belirgin bir şekilde tartışılıyor olması buna örnek olarak verilebilir. Kamu gündemini etkileyen unsurlar ise; kişisel etkiler, yönelim gereksinimi, iletişim biçimleri, kitle iletişim aracının türü, konuların etkisi, bir konuya medya ilgisidir.

Kosicki (1993: 101), siyasal gündem araştırmalarının, kamu kurumlarının veya seçilmiş kişilerin veya yasa yapıcı organlar tarafından ele alınan sorunlar ile bu sorunların, medya içeriğiyle veya medya prosedürleriyle ilişkilerini incelediğini belirtmektedir (akt. Terkan, 2005: 122). Siyasal gündemi etkileyen unsurlar ise, konuların özellikleri, medya etkisi, kamuoyunun etkisi, siyasi partilerin etkisi, baskı gruplarının etkisi, siyasi liderlerin etkisidir (Terkan, 2005).

İster medya, ister kamu ve ister siyasal gündem olsun, bir konuyu gündeme neyin ya da nelerin getirdiği düşüncesi, gündem belirleme alanındaki çalışmaların en temel sorusudur. Medyanın bir konuya ayırdığı yerin konumu ya da yerin miktarı ile o konunun ne kadar önemli olduğu yolunda izleyenlerin çıkarımlarda bulduklarını ileri süren ilk gündem belirleme çalışmacıları, izleyenlerin olayları nasıl algıladıklarını belirlemede, medyanın oynadığı rol üzerinde araştırmalar yapmışlardır. İzleyenlerin “düşünme ve tartışma gündemlerini” düzenlemede medyanın etkin bir işlev gördüğünü savunan bilim insanları, bunun da medyanın kamuyu etkilemesi anlamına geldiğine işaret etmişlerdir (Yüksel, 2001: 24).

Gündem belirlemede izleyicilerin algısını “yöneten” kişiler ise “eşik bekçisi” olarak tabir edilen medya çalışanlarıdır. Eşik bekçisi kavramı eşikte durma, giriş-çıkış kontrolü yapma anlamından yola çıkılarak oluşturulmuş bir kavramdır. Gündem belirleme yaklaşımında ise yayına verilecek olan iletiyi seçen, şekillendiren kişi anlamında kullanılmaktadır. Sosyo-ekonomik statü, iletişim aracının türü ve genel yayın politikası gibi etmenler, haberi seçme işlemi de rol oynayan başlıca faktörlerdir (Tekinalp ve Uzun, 2013: 94). Haber eşik bekçisi de, birçok eşik bekçisinden biridir. Benzer görev görenlere örnek olarak artist ve sanat acenteleri, halkla ilişkiler danışmanları, yayınevleri, film ve tiyatro yapımcıları verilebilir (Tekinalp ve Uzun, 2013: 94). Gündem belirlemede alıcının algısal süreçlerini yönlendirebilmek için çerçeveleme ve öne çıkarma yöntemleri kullanılmaktadır. Çerçeveleme algılanan bir gerçekliğin bazı yönlerini seçmek ve bir haber metninde bu yönleri ifade etmek için belirli bir problemi tanımlamak, nedensel açıklama yapmak, ahlaki değerlendirmede bulunmak ya da konuyu ele alış tarzına yönelik önermeler ortaya koymak gibi yöntemlerle haber metninde gerçekliğin bazı yönlerini daha çarpıcı hale getirmek (Entman, 1993: 52)den akt. Erdoğan, 2011: 56). Çerçeveleme ile ilgili pek çok araştırmada, çerçeveler; medya çerçevesi ve izleyici çerçeveleri olarak iki kısımda ele alınmıştır. Medya çerçevelemesi üzerine araştırmalar, daha çok sorunların nasıl sunulduğu ve haberde nasıl rapor edildiği üzerine odaklanmıştır. İzleyici çerçevelemesi üzerine yapılan çalışmalar ise, daha çok sorunlar ve olaylar üzerinde bireysel algılamaların, düzenlemelerin, yorumların nasıl olduğu ile ilgilidir (de Vreese vd; 2001:107’den akt. Terkan, 2005: 52). Öne çıkarma ise en genel anlamda, belirli

sorunlar üzerindeki medya vurgusunun, hem o sorunun önemini artırdığı hem de o sorunlar konusunda insanların hafızalarında daha önceden bulunan bilgileri aktif hale getirdiği psikolojik bir süreç şeklinde tanımlanmaktadır (McCombs ve Bell, 1996:106’den akt. Terkan, 2005: 53-54). Bunlarla birlikte gündem belirleme yaklaşımında bazı belirsizlikler bulunmaktadır ve yaklaşıma çeşitli eleştiriler getirilmektedir.

2.2. Yaklaşımın Belirsizlikleri ve Yaklaşıma Yönelik Eleştiriler

Gündem belirleme yaklaşımı kaçınılmaz olarak gündem kurmanın neticesinde kamuoyunun düşünce ve kanaatlerinin de etkilendiğini varsaymaktadır. Medyanın olaylara verdiği önem ve öncelik, kamuoyunun da önem ve önceliği haline gelmektedir (Yaylagül, 2013: 80). Ancak bu yaklaşımdaki araştırmanın ardından medyanın sunumlarını herkesin o kadar da fazlasıyla dikkate almadığı gözlemi yapılmıştır (Lazar, 2009: 107). Bunun dışında gündem belirleme yaklaşımına yöneltilen en ciddi eleştiri, bu yaklaşımla gerçekleştirilen çalışmaların hedefinin çok sınırlı oluşudur. Gerçekten de, medya gündemindeki sorun sıralamasıyla kamu gündemindeki sorun sıralamasının örtüşüp örtüşmediği, eğer örtüşme söz konusuysa bunun nedenleri, yapılan araştırmaların çoğunluğunda tek amaç olarak ortaya çıkmaktadır. Medya ve kamuoyu arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalar bu sınırlı hedefin ötesine geçmek durumundadırlar. David L. Swanson’un da belirttiği gibi, eğer medyanın kamuoyu üzerindeki etkileri tam olarak ortaya konacaksa, gündemler arasındaki bağıntının ötesine geçilip haberlerdeki görüşlerle kamuoyunda oluşan görüşler arasında bir bağıntı olup olmadığı, yani, medyanın, insanların ne hakkında nasıl düşüneceklerini belirleyip belirlemediği de araştırılmak durumundadır (1988:613’den akt. İrvan, 2001: 94-95).

Hipotez hakkındaki bazı belirsizlikler temel kuramın çözülmemiş sorunlarından kaynaklanmaktadır. Örneğin, her zaman kesin olmayan bir konu, «kitle iletişim izleyicileri meydana getiren bireylerin kişisel gündemleri üzerinde doğrudan etkilerine mi bakmamız gerekir yoksa gündem koyma ve saptama kişilerarası etki yoluyla mı işler» sorunudur (McQuail ve Windahl, 2010: 134). Bir diğer sorun, söz konusu farklı gündem türleri ile ilgilidir. Bireylerin ve grupların gündemleri olduğu gibi kurumların-siyasal partiler ve hükümetlerin de gündemleri vardır. Doğrudan kamuya iletişime geçerek kişisel gündemler oluşturma işlemi ile politikacılar ile karar oluşturanları etkileyerek kurumsal gündemi oluşturmak arasında önemli bir farklılık vardır (McQuail ve Windahl, 2010: 134). Reese (1991), süreç içinde ihmal edilmiş önemli bir değişkenin *güç* olduğunu ileri sürmektedir. Kaynakların kitle iletişim araçlarına ve diğer kaynaklara göre görece gücü, kısmen *kimin* gündeminin önem kazandığını belirler (akt. McQuail ve Windahl, 2010: 136). Bütün yayın organları ele aldıkları bir konu üzerinde uzlaşamayabilir. Konu üzerinde farklı bakış açıları farklı yayın yapma durumuna neden olabilmektedir. Bu noktada hangi yayının organı diğerlerine göre üstünlük kurabilecektir? Bu durumda izlenirlik oranı, izleyi-

ciler tarafından güvenilir olma gibi kriterler bir yayın organına diğerlerine göre bir üstünlük kurma şansı verebilir. Gündem belirleme yaklaşımı bu konuda bütün yayın organlarının tek bir kanaldan, tek bir mesaj alınacağını varsayar gibi görünmektedir.

3. ÇILGIN ŞEHİR FİLMİNİN GÜNDEM BELİRLEME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Filmin yönetmeni Costa Gavras filmlerinde genelde kapitalizm karşıtı siyasal tavrını ortaya koyan bir yönetmen olarak tanınmaktadır. Ona göre kapitalizm, insanları sermayenin gerekliliklerini elde etmeye zorunlu tutan ekonomik bir sistem olarak yozlaştırıcıdır. Bu çalışmada ele alınan Çılgın Şehir filminde de Gavras medyanın manipüle edici bir araç olduğunu, haber malzemesi olan halkın reyting için bir malzeme olduğunu vurgular. Film klasik anlatı sinemasının unsurlarını kullanarak izleyicisiyle kolaylıkla iletişim kurmayı hedeflemiştir.

3.1. Çılgın Şehir Filminin Gündem Belirleme Yaklaşımıyla Okunmasına Dair Yöntem Hakkında

Bu çalışmada, izlenen Çılgın Şehir filminin olay örgüsünün, karakterlerin ve sahneleme biçiminin gündem belirleme yaklaşımı çerçevesinde anlamlandırılmaya çalışılmasında göstergebilimden yararlanılmıştır. Göstergebilim, iletişim için kullanılacak her şeyi (örneğin kelimeleri, imajları, müziği) inceler. Anlamın ne olduğuna değil, öncelikle nasıl yaratıldığına bakar (Erdoğan, 2002: 111). Göstergebilim bir metnin ya da görüntünün belirgin, bariz olan anlamını değil de onun altında yatan anlamın bulunmasını, anlaşılmasını sağlayan bir bilimdir (Geray, 2014: 164). Anlam, iletide düzgünce paketlenmiş bir biçimde bulunabilecek mutlak, sabit bir kavram değildir. Anlamlandırma etkin bir süreçtir, anlam gösterge, yorumlayıcı ve nesne arasındaki güçlü etkileşimin bir sonucudur (Fiske, 1996: 69). Barthes bu etkileşimci anlam düşüncesinin çözümlenebileceği sistemli bir model ortaya çıkarıp anlamlandırmanın iki temel düzeyi olarak kabul edilen düzanlam ve yananlam kavramlarını geliştirmiştir (Geray, 2014: 167). Düz anlam, -bir bakıma- gerçek dünyadaki nesnenin zihinde oluşturduğu yansıma iken, yan anlam ise göstergenin izleyicinin duygu, heyecan ve kültürel değerleriyle buluştuğunda meydana gelen etkileşimi betimler. Göstergelerin anlamlandırılma sürecinde, özellikle ikinci düzey denen yananlam aşamasında kullanımına başvuru diğer kavramlar da mit, metafor (eğretileme) ve metonim (düzdeğişmece)'dir. Çalışmada bulguların analizi safhasında da kullanılacak olan bu kavramlar (özellikle eğretileme ve düzdeğişmece), anlam iletmenin önemli biçimleridir (Tekvar, 2005: 30'dan akt. Geray, 2014: 167). Çılgın Şehir filmindeki yan anlam okuması gündem belirleme yaklaşımının amacı doğrultusunda, yaklaşımın kavramları, algısal süreçleri göz önüne alınarak anlamlandırma yoluyla yapılmıştır.

İlk filminden son filmine kadar tüketim toplumunu, adaletsiz yönetimi eleştiren hikâyeler anlatan yönetmen Costa Gavras, bu filmde müzeden kovulan Sam'i ekonomi politikalarının kurbanı yapar. Medya Sam'in hikâyesini ele alırken istediği doğrultuda gündem oluşturmaya, kamuoyunun kanaatlerini değiştirmeye çalışır. Ancak reyting savaşları Sam'i bir kurban olarak yavaş yavaş kötü sona doğru hazırlar.

Sam (John Travolta) ailesine bakmakla yükümlü, iyi niyetli bir babadır, güvenlik görevlisi olarak çalıştığı müzeye işine geldiği sıradan bir günde müze müdürü Banks tarafından kovulduğunu öğrenir. Birkaç kere Banks ile konuşmaya çalışsa da Banks buna yanaşmaz, Sam silahını ve dinamitlerini alarak Banks ile konuşmaya gelir. Tesadüfen müzede olan ikinci sınıf bir televizyon muhabiri olan Max Brackett (Dustin Hoffman) olayların içinde bulunur ve Sam'i yönlendirip onu canlı yayında konuşturarak kanalının reyting elde etmesini ve böylelikle gözde bir muhabir olmak ister. Bunun için Sam'in bütün davranışlarını kontrol etmeye çalışır, ülkenin dikkatini çeker ancak daha büyük kanalların reyting savaşına girmesi, devletin de müdahale etme çabasıyla dengeler değişecektir.

3.2. Filmin Gündem Belirleme Yaklaşımı Bağlamında Okunması

1- Federal Banka'nın karşısında duran kişiler bankayı gözetlerken saklanır gibi görünürler, bir yandan da yakın planda bir alet kuruyor oldukları görülür. Kameraman ile şoför arabada beklemektedirler. Bu esnada kameranın üzerine mikrofon monte edilir. Bankanın içerisinde yürüyen Bay Burns kapıdan çıkar, aracına binecekken onu gözetleyen sunucu Max Brackett ve ekibi kanalları KXBD adına ona yaklaşır soru sormaya başlarlar. Bay Burns yaşlıların hakları ile ilgili sorulan sorulara yorum yapmadan arabasına biner, gider.

Görsel 1. Sunucu Max Brackett mikrofonu hazırlamaktadır.

Görsel 2. Kameraya tepe mikrofonu yerleştiren bir kadın eli yakın planda gösterilmektedir.

Anlamlandırma: Hollywood sinemasında genellikle kullanılan bir sahneleme yöntemi olan “silah hazırlama”nın yakın planlarla sunulduğu bu sahnede de kullanılmaktadır. Sunucu Brackett ve kanal arabasında bekleyen diğer muhabirler gizlenerek bankayı gözlemlemektedirler. Bu sırada kameranın, mikrofonun yakın plan çekimleriyle parça parça kuruluşu silahlanma metaforu olarak işlev görür. Gözledikleri bina- dan çıkan Bay Burns’a doğru muhabirler hareketlenince bir suikast oluşacağı hissi oluşur, ancak kurulan cihazın bir silah değil kamera ve mikrofon olduğu anlaşılır.

2- Bay Burns gittikten sonra kameraya konuşan sunucu Brackett’in konuşmasını patronu Lou ile birlikte izlerken görülür. Sunucu Brackett haberini bitirirken şunları söyler: “Bir gazetecinin araştırmasıyla bir soruşturma açıldı, söz konusu olan, R. Burns’ın F. F. Bankası skandalındaki rolü”. Patron Lou bunu kullanamayacaklarını Brackett’e söyler. Brackett bunun bir iddia olduğunu dile getirir, Burns’un sorularını yanıtlaması gerektiğini iddia eder. Lou bunu reddeder; “Yargı değilsin. Yargı değiliz.” Brackett Lou’ya onu tanıyıp tanımadığını sorar, Lou Burns’u tanıyordur, arada bir golf oynuyorlardı. Lou Burns’ün eşinin kanserli olduğunu, onu rahat bırakması gerektiğini söyler. Brackett Lou’ya üç soru sormak istediğini söyleyince Lou “Hayır, hayır ve hayır” diyerek onu yanıtlar. Brackett Lou’yu Burns’un yaşlıların paralarını hortumladığı konusunda ikna etmeye çalışır, Lou bu konuyu kapatmak için Brackett’e Doğa Tarihi Müzesi ile ilgili bir haber görevi verir, yanına da Laurie isimli stajyeri çağırır. Lou, Brackett’e stajyerin hocası olup ona sınırları geçmeyi öğretebileceğini söyler.

Anlamlandırma: Muhabir her ne kadar inandığı doğrultuda haber oluşturacaksa da onun patronu, patronunun da çıkarları doğrultusunda hareket etmiş olduğu görülmektedir. Patron da tecrübeli muhabire yeni muhabirlere verilen kolay bir haberi vererek onu başından savmaya çalışır. Eşik bekçileri gündem kurma konusunda verilecek kararlarda belirleyici kişilerdir ve aralarındaki hiyerarşi nedeniyle son söz patronun olmaktadır.

3- Brackett Doğa Tarihi Müzesi’nin bütçesinin sınırlandırılmasının nedenini öğrenmek üzere müzeye gelir. Kapıdaki güvenlik Clifford Williams’dan iki kişi olduklarını ve birinin çıkarılması gerektiği öğrenilir. Brackett röportajını müze sorumlusu Banks’la yapar. Ardından tuvalete girip yüzünü yıkayacakken işten çıkarılan Sam müzeye gelir, Banks’e ücrette indirim yapma, işten çıkarılmama konusunda rica eder. Banks bu teklifi kabul etmeyince Sam sinirlenir. O sırada tuvaletten çıkacak olan Brackett saklanır, içerden olayları izler. Sam silah çıkarınca Brackett dışarıda bekleyen stajyer Laurie ile bağlantı kurar ve ona; “Lou’yu ara. Canlı çekelim. Polis de gerektiğinde aranır” der. Bu sırada müze tuvaletinin camları da otomatik olarak kapanır. Brackett; “Gerçek haber burada. Bu fırsatı harcama” der. Bunun üzerine stajyer Laurie patron Lou’yla bağlantı kurar. Brackett Lou’ya durumu anlatır; “Silahlı bir saldırgan. Tüfeği ve çantası var. Sanırım yeteri kadar da patlayıcı. İki yetişkin ve bir kaç çocuğu rehin aldı.” Lou bunları duyduktan sonra hemen canlı yayında yayınlamaya ikna olur. Ancak Lou Brackett’i uyarmadan edemez; “İşin içinde ço-

cuklar var. Büyük oyunlardan kaçınalım.”

Anlamlandırma: Bu sahne bir olayın nasıl haber değeri taşıyabileceğini göstermektedir. Haberin değeri anlaşmazlık yaşayan muhabir Brackett ile patronu Lou’yu işbirliğine götürmüştür. Brackett stajyer Laurie ile konuşurken ona “Polis de gerektiğinde aranır” demişti. Muhabir için öncelikli olan olayı birinci elden anlatmak, duruma müdahale etmeyi ise ikinci plana atmaktır. Lou da Brackett’i büyük oyunlardan kaçınma konusunda uyarmıştır. Yani patron Lou da haberi yaratırken işin bir oyunsulukla ele alındığının farkındadır.

4- Canlı yayımla bağlantı kurulur, Brackett tuvaletin telefonunda durumu anlatır, saldırganın çok sinirli görüldüğünü söyler. Sam tuvalete gelir ama Brackett’i görmez. Banks Sam’e silahı olduğu sürece onunla konuşmayacağını söyler. Tartışır. Sam silahını dışarı doğru döndürür ve bakmadan ateş eder. O sırada kapıdan içeri girmeye çalışan arkadaşı güvenlik görevlisi Clifford’u vurduğunu görür. Yaralı güvenlik görevlisi merdivenlerden aşağı inerken patron Lou görüntüyü almalarını söyler ve anında görüntü alınır. Brackett tuvaletten canlı yayındaki sunucudan görüntünün gittiğini öğrenince; “Hangi budala kesti ?” diye sorar.

Anlamlandırma: Lou burada Brackett’e rağmen bir editör olarak neyin yayınlanıp neyin yayınlanmayacağı konusunda söz sahibidir.

5- Sam şoka uğramış, ne yapacağını bilemezken Banks’a bakar ve “Siz yaptınız, siz yaptınız” der. Sam pencereye gider, Clifford’a bakar. Sam Clifford’u yaralı gördüğü halde arkasını dönerek; “Bir şeyi yok” der. Banks soluk verir.

Anlamlandırma: Burada Sam’in de gördüğünü Banks’a iletirken kendi algılama biçimine göre mesajını kurduğu anlaşılmaktadır. Yani mesajı alıcının yorumlarken ruh durumuna, görmek, iletmek istediğine göre değişebileceğini, bütün bunların yalnızca muhabirlere özel bir durum olmadığını, günlük yaşam pratiklerinde bile herkesin başına geldiğini anlatmaktadır.

6- Lou telefonda Brackett’e “Ölmek üzere olabilir, kameranın önünde mi ölsün ?” diye sorar. Brackett ise “Challenger patladığında yayını kesmediler” diyerek Lou’ya ısrar eder. Lou Brackett’e “Seyircilerin kana gereksinimi yok” derken reji odasına olayı canlı sunan spiker Mort gelir, Brackett Lou’ya “Canlı görüntülerimiz var, sense radyoyu sunuyorsun” der. Spiker Mort muhabir Brackett’in haklı olduğunu söyler. Brackett konuşmayı sürdürür; “Mesleğinin en önemli olayı. 24 saate içinde, herkes üşüşecek. Binlerce kamera üşüşecek. Sen çekmesen de onlar çekecek. Lütfen bunu mahvetme.” Lou izin verir, herkes harekete geçer.

Anlamlandırma: Patron Lou yayınlama konusunda her ne kadar etik kaygılar taşısa da Brackett daha önce yaşanan etik ihlallerini ona hatırlatır. Bunun dışında Lou’nun kariyeri, diğer medya kanallarının rekabet etmek için nasıl yöntem izleyecekleri bilinmediği gibi etkenler de Lou’nun yayın için onay vermesine neden olur.

7- Sam dışarıyı gözetler, KXBD canlı yayın aracını görür, televizyonu açar ve canlı

yayında konuşan Brackett'in konuşmasını dinler; "Neden televizyondayız?" diye sorar. Stajyer Laurie yaralanmış güvenlik görevlisi Clifford'un yanına gider ve onun durumunu sorar, ambulans çağırdığını söyler. Spiker Mort Brackett'e çocukların durumunu sorar. Bu sırada televizyonu gösteren kamera yukarı kalkar çocukların durumunu görünürken Brackett'in yorumlarını dinleriz: "Korku içindeler. Dehşete kapılmışlar. Birlikteler, salonun bir köşesinde yönetici yanlarında, kendisi de yere uzanmış. Öğretmenleri onları gözetiyor. Onları sakinleştiriyor. Mort, durum dramatikleşti. Bir adam yaralandı. Bir sınır geçildi. Tehlikeli bir durum içindeyiz." Sam tekrar tuvalete gider ve Brackett'i bulur, ona silahı doğrultur. Brackett Sam'e; "Amacınız nedir?" diye sorar. Sam Brackett'in mikrofonunu yere atar.

Anlamlandırma: Brackett spiker Mort'a çocukların durumunu anlatırken televizyon başındakileri manipüle edici yorumlamalar yapar. Çocuklar dehşete kapılmış, yönetici yere uzanmış, öğretmenleri öğrencilerini sakinleştiriyor görünmezler. Yorumlarından Brackett'in var olan durumun ilgi çekici olması amacıyla dramatize ettiği anlaşılır.

8- Televizyonun reji ekranından görünenler caddedeki büyük bir televizyon satıcısının vitrinindeki bütün televizyonların ekranlarında görünür. Bir kısım insan ekranlardan haberi görmek üzere gelir. Elinde kitabıyla televizyon ekranlarına arkasını dönmüş bir meczup vaaz vermektedir. "Bunlar haber değil. Her gün olup biten şeyler. (Elindeki kitabı göstererek) Buradaki Tanrı sözleri tüm zamanların haberleridir."

Görsel 3. Vitrinde satılan televizyonlarda haberler yer alırken, ürünlerin sağ üst köşelerinde fiyatları görünmektedir.

Anlamlandırma: Burada bir ailenin evi yerine kamuya açık bir alanda, özellikle de satış yapan bir mağazada haberin izletiliyor olması dikkat çeken bir ayrıntıdır. Satılmak için bekleyen televizyonlara bakılması amacıyla haberler konulmuştur, böylelikle haber vitrinde sunularak pazarlamaya hizmet eden bir meta haline gelmiştir. Kısa bir süre görünen meczup ise filmin seyircilere vermek istediği mesajı doğrudan dile getiren bir tiplene olarak hizmet görmüştür. Bu anlardan itibaren yavaş yavaş Sam'in hikâyesinin gündeme yerleşeceği görülecektir.

9- Clifford'un eşi ve kızı televizyondan onun yaralandığını öğrenirler. CTN televizyonunun haber spikeri Kevin rehin kaçırma olayının olduğunu haber arasında

öğrenir. Haberin başında Max Brackett'in olduğunu öğrenince geçmişteki kişisel bir mevzudan dolayı onunla aynı haberde bulunmak istemez. Ancak Kevin'e bu rehin olayını en azından kanalın takip ediyor olduğu izlenimi verilmesi istenir: "Durum geliyor, bizi izlemeye devam edin" demesi yetecektir. Kevin ise: "Diyemem. Bilmediğim bir olay için halkın ilgisini çekmem. Buharlaşacak bir söz vermem. Beni ne sanıyorlar? Kanalı ne sanıyorlar?" İçlerinden biri telefonu göstererek; "Emir yurardan" der. Kevin ikna olur. Yayına girmek üzereyken koltuğuna yerleşir, kame-rayaya karşı gülümser.

Anlamlandırma: Editörlerin ve haber spikerlerinin üzerinde medya patronlarının politikalarının da belirleyiciliği bu sahnede sergilenir. Emrin yukarıdan oluşu elde tutulan bir telefonla oynanır. Patronlar çalışanlarına uzaktırlar ve emirlerini telefonla verirler. Kevin yayına girmeden önce gülümser, gülümsemek zorundadır. Çünkü spiker bağlı olduğu medyanın halk karşısındaki temsilcisidir.

10- Sam müzedeki küçük televizyondan KXBD kanalından spiker Mort'un yayını izler. Mort; "Saldırganın çekinmeden ateş edeceği düşünülürse..." der, Sam; "Bir kazaydı, budala" diyerek televizyonun başından kalkar, televizyona tekme atar. Sam; "tek istediğim şey işim" diyerek müzenin koridorunda dolanır. Dışarının kalabalığına bakarak asla işini elde edemeyeceğini söyler. Nerede olduğunu bildiklerini söyler ve Brackett'in yüzünden olduğunu ona karşı belirtir. Brackett de Sam'in adam yaraladığını söyler. Bu esnada telefon çalar. Brackett Sam'e "Senin için olmalı" der. Sam telefona doğru giderken de Brackett Sam'e: "Konuşacaksın herkesin iyi olduğunu söyle. Zaman kazandırır" der. Sam ona: "Geri çekilsinler, yoksa birisini indiririm diyeceğim. (Brackett'e işaret ederek) Önce seni. Cesedini giriş kapısından atarım" deyince Brackett ortamın gerginleşeceğini ve istenmeyen şeylere yol açabileceğini söyleyerek onu reddeder. Komiser Alvin Lemke telefona çıkar. Sam kimliğini söylemez, ilk sorduğu şey yaralanan arkadaşı Clifford'un sağlık durumu olur. Komiser Lembke onun hastanede olduğunu söyler. Sam bunun kazayla olduğunu Lembke'ye söyler. Sonrasında Lembke teslim olursa bunun göz önünde bulundurulacağını söyler. Sam teslim olmaya yanaşmayınca Lembke Sam'in isteklerini sorar. Sam Lembke'den izin ister ve telefonun ağzını tutarak ne istediğini Brackett'e sorar. Brackett ise ne istiyorsa onu söylemesini tembihler. Ancak Sam'in hiçbir isteği yoktur, bunu düşünmemiştir. Brackett ona "Hazır olduğunda belirteceğini söyle" diyerek onu yönlendirir. Sam Lembke'ye aynen bunu söyler, telefonu kapatır ve Brackett'e konuşmasının iyi olup olmadığını sorar, Brackett iyi olduğunu söyler.

Anlamlandırma: Sam beklenmedik rehin alma durumu karşısında ne yapacağını bilemezken bu konuda tecrübesi olan muhabir Brackett'in tecrübelerinden yararlanır. Brackett saf, masum Sam'i oyun oynama konusunda yönlendirir. Brackett aslında kolaylıkla Sam ile irtibat kurup orta bir yol bulabilecekken buna yanaşmaz. Kurban ya da katil yine medya çalışanının yönlendirmesine göre davranmaktadır.

11- Sam çocukları oturtur, Brackett'e şimdi ne olacağını sorar. Brackett ona ya tes-

lim olmasını ya da isteklerini gerçekleştirmesini söyler. Para ya da fidye gibi istekler Sam'e göre değildir, Sam ona sadece işinin gerektiğini söyler. Brackett Sam'e: "Anlaşılır bir istek olmalı, yoksa deliye dönecekler" der. Brackett Sam'e silahı sorunca müdürü Banks'in dinlemesi için yanında olduğunu söyler. Sam dışarı çıkmaktan korkar, tutuklanacağını düşünür ve hapisteyken ailesini geçindiremeyeceğini söyler. Brackett Sam'a teslim olmanın çeşitli yollarının olduğunu söyleyerek kenardaki bir pencereden dışarıda bekleyen insan kalabalığını gösterir: "Polisler değil, basın da... Halk. Buna kamuoyu denir. ...Büyük bir güçtür. Ama şimdilik bir sorunun var. Senden nefret ediyorlar. Çocuklarını rehin aldın, bu ise olamaz, asla ve asla. Hatta, seni manyak sanıyorlar." Brackett Sam'e: "Deli olduğunu sanmıyorum. İpleri kaçıran, sıradan birisin. Ama halkla bir iletişime girmelisin. Onlar işten atılmanın ne demek olduğunu bilir, seni de anlarlar. Bir fırsat verdiğinde seni de anlayacaklardır. Teslim olmadan önce yapabileceğin tek şey bu insanlara kim olduğunu kavrayabilmektir." Sam nasıl olduğunu sorunca Brackett Sam'e kamera önünde onunla bir söyleşi yapmayı teklif eder. Halk Sam'in düşündüklerini gerçek niyetini, öğrenmek isteyecektir. Sam buna yanaşmasa da Brackett ona mahkemede jürinin bu halk olacağını söyler, Sam ikna olur. Brackett röportaja karşılık çocukları bırakmasını söyler, Sam ise yalnızca birini bırakmaya razı olur.

Anlamlandırma: Brackett bu konuda acemilik çeken Sam'i açıkça yönlendirir. Artık bu olay karşısında insanların bir düşüncesi, tepkisi olacaktır. Brackett bunu işaret ederek dışarıdaki kamuoyunun varlığının Sam'in geleceği için önemini açıklar. Brackett halkla iletişim kurmanın ve onların gözünde iyi bir imaj oluşturmasını gerektiğinin açıklamasını yaparken onunla röportaj koparmayı da ihmal etmez. Ne de olsa bu bir haber malzemesidir.

12- Brackett Lembke ile pazarlık yapar. Lembke bir saldırganın televizyona çıkmasına izin veremeyeceğini söyler. Brackett Sam'in bir söyleşi için pazarlık yaptığını belirtir ve telefonu Sam'e verir. Sam elindeki metni okuyarak iyi niyet gösterisi olarak bir çocuğu bırakacağını, eğer program Brackett'in kanalında yayınlanırsa hepsini bırakacağını söyler. Lembke ikna olmaz, Brackett telefonu alır ve Sam'in isteği gerçekleşmezse durumun gerginleşebileceğini söyleyerek sonunda Lembke'yi ikna eder. Brackett Sam'in dinamit getirdiğini görür, nedenini sorar. Sam Banks'i etkilemek için bacanağının kütük patlatmakta kullandığı dinamitleri getirdiğini söyler. Brackett onları almaya çalışırken Sam ona tüfeği doğrultur ve bırakmasını söyler. Brackett dışarı çıkarken Sam ona geri dönüp dönmeyeceğini bilmediğini söyleyince Brackett ona: "Çünkü en iyi program sensin" der. Brackett dışarı çıkınca komiser Lembke onunla özel konuşur. Brackett Lembke'ye "Burayı yerle bir edecek kadar dinamiti var, canını sıkmayın" der. Lembke Brackett'e ise: "Bana ukalalık yapma. TV programını istiyorsan, işbirliğini kabul et. Bana arka çık ve yardım et" der. Brackett de Lembke'nin teklifini kabul etmiştir: "Kamera tam arkamda ve yüzünüzse ekranlarda canlı yayında. Onlara sizin olaya tümü ile hakim olduğunuzu söyleyeceğim." Brackett Lembke'nin yanından rehin alınan çocukların ailelerinin yanına gider.

Anlamlandırma: Sam yazılmış metni okuyarak Brackett'in senaryosunu adeta oy-

nar. Brackett Sam'e onun en iyi program olduğunu söyleyerek bu oyunun peşini bırakmayacağını belirtmiş olur. Muhabir Brackett ile Komiser Lembke'nin özel konuşmalarında ise karşılıklı pazarlık durumu söz konusudur. Burada polis, devleti temsil etmektedir. Devletin olaya hakim olduğu belirtileceği için muhabirin televizyon programı yapması onaylanır. Devlet de görevlilerinin vasıtasıyla gündem kurmada belirleyici bir etken olduğunu gösterir, aksi halde yasalar uygulanacak ve muhabir devre dışı bırakılacaktır.

13- Brackett rehin çocukların ailelerine açıklama yapar; çocukların iyi olduğunu, ellerinden geleni yaptıklarını ve çocukların şu an içeride oyun oynadıklarını söyler. Velilerden biri: "Polis değil de şimdi de duruma bir gazeteci mi hakim?" diye sorar. Brackett ise: "Hiç bir şeye hakim değilim" der. Çocuğunu almak isteyen bir veli ne olacağını sorunca Brackett bunun iyi bir düşünce olmadığını söyler. Sam de televizyon başında onu onaylar. Stajyer Laurie Brackett'i basına konuşmaması, bunun kanalın emri olduğu konusunda uyarır.

Anlamlandırma: Brackett'in olaya hakim konumu velilerin de dikkatini çeker, Brackett bundan sıyrılır. Brackett ailelere açıklama yaparken olumlu bir hava estirir, çocukların durumu ile ilgili haber verirken olumsuz konuşmamaya çalışır. Sam hakkında kurulacak gündem için Brackett hazırlıklara başlamıştır.

14- Muhabir Brackett canlı yayında konuşurken spiker Mort'a çocuklara yardım edebilmekten mutluluk duyduğunu söyler. Kevin patronları ile konuşurken Brackett'in Kevin ile tartışmasının ardından CTN kanalından ayrıldığını öğreniriz. Bu esnada Sam hangi çocuğu bırakması gerektiği konusunda karar vermeye çalışırken onların öğretmeninden yardım almak ister. Öğretmen ise Sam'e hepsini bırakmasını, bunun ona sempati kazandıracağını söyler. Sam bunu reddeder, çocuklara sırası geldiğinde herkesin evine gideceğini söyler. Brackett canlı yayındaki konuşmasını: "Her türlü yardımı yapacağımı bilmenizi ister şiddetsiz bir çözüm bulunacağını ümit ederim" diyerek sonlandırır. Sonrasında stajyer Laurie'nin yanına gider ve güvenlik görevlisi Clifford'u sorar. Brackett Laurie'ye kamerasız neden gittiğini sorar, Laurie: "Hem kamerasız tutup hem de yardım edemedim" deyince Brackett: "Kameran olmadığı için ele geçmez bir fırsatı kaçırdık. Unutma, ya bir olayın içindedir ya da olayı görüntüleyen" der. Patron Lou'dan telefon gelir, Brackett Lou'ya durumu kısaca anlattıktan sonra: "Çekiniyorsan yapılmış sözleşmemiz yok. Başka bir kanala gidebilirim. Kanal telefon etti."

Anlamlandırma: Brackett canlı yayında çocuklara yardım edebilmekten mutluluk duyduğunu söylerken kendi çıkarını öteleyerek konuşur. Muhabir kamunun karşısında kendi çerçevesini onların beklentileri doğrultusunda kuruyormuş gibi görünmektedir. Canlı yayın konuşmasının ardından stajyer Laurie'ye güvenlik görevlisini sorarken Brackett'in de diğer yüzü görünür. Laurie ambulans çağırmadan önce kamera alması konusunda Brackett tarafından uyarılır. Ayrıca Brackett Lou'ya kendi çıkarını öne çıkararak konuşur. Muhabirin kamera önündeki tutumuyla gerçek yaşamdaki tutumu arasında uçurum bulunmaktadır.

15- Brackett ile Sam rehin bırakma pazarlığı yaparlar. Sam bir tanesine razı gelirken Brackett hepsini salıvermeyi Sam'e teklif eder, Sam bunu kabul etmez. Brackett Sam'e siyahi bir kızı da salması gerektiğini söyler: "Bir de şu siyahi kızı bırak, sana ırkçı diyemesinler." Beyaz ve siyahi kızlar salıverilirler.

Anlamlandırma: Brackett Sam'in toplum gözünde imajını kuran kararlar vermesinde rol oynamaya başlamıştır. Sam'in derdinin ne olup ne olmadığını Brackett çok iyi anlamış, onu ırkçı olarak afişlenmesini önleyecek hamle yapmıştır.

16- Brackett Sam ile konuşur, ona başına gelenleri sorar. Sam işe geldiği sabah müzenin yöneticisi Banks tarafından tasarruf sağlama gerekçesiyle işten çıkarıldığını öğrenmiştir. Her ne kadar Banks ile konuşmaya çalışsa da Banks'in ona vakit ayırmadığını söyler. Brackett Sam'e neden silah ve patlayıcıları getirdiğini sorduğunda Sam çocuklarını düşündüğünü söyler. Brackett bunun iyi bir nokta olduğunu belirtir. Sam: "İşimi yitiriyorum, evimi, kazancımı ve kazancım olmadan da ailemi geçindirmem imkansız" der. Diğer kanallardan muhabirler Sam'in evinin önünde röportaj yaparlar. Bunlardan biri Live 2 WWEN kanalıdır. Muhabir Sam'in en iyi arkadaşı olduğu söylenen Travis ile konuşur, Sam'i iyi tanıdığını, balık tuttuklarını anlatır. Muhabir Travis'e Sam için: "Nasıl birisi? Tuhaf birisi midir? Nedir?" diye sorarken Sam'in eşi Jenny televizyondaki bu röportajı görür ve kendi kendine: "Kim bu adam?" diye sorar. Travis ise Sam için: "Yeteri kadar tuhaf" der. Muhabir Travis'e "Sinirli mi?" diye sorunca Travis de şaşkınlıkla: "Sinirli?" diyerek muhabire sorar. Travis muhabirle konuşmayı: "Tehlikeli" diyerek bitirir.

Anlamlandırma: Bu sahnede medya kuruluşlarının kendi aralarında rekabet etmek amacıyla etik davranmayarak farklı yollara başvurdukları görülür. Burada muhabir sahte tanığın ağzından bilgi aktarmaktadır. Tanığın sahte olduğu Sam'in karısı Jenny'nin "Kim bu adam?" diye sormasından anlaşılır. Televizyondan Sam'in en iyi arkadaşı olarak tanıtılan Travis'in yalan beyanına yer verilir. En iyi arkadaşın onu en iyi tanıyan kişi olduğu düşünülerek kaynağın güvenilirliği arttırmak amacıyla plan yapılmış ve Sam'in tehlikeli, sinirli ve tuhaf olduğu öne çıkarılmıştır.

17- Doktor kimliği ile Clifford'un karısının yanına giren muhabirler kadının siyahi bir muhabirle röportaj yaptığını görür. Muhabir kadına sorar: "Kocanız müzeden atılmadı. İşini yitiren beyaz bir adam, gelip kocanızı yaraladı. Sizce olayın ırkçılıkla ilgisi var mı?" Kadın muhabire: "Cliff ve Sam arkadaşlıklar. Sam Cliff'i bu konuda sorumlu görmüyordu. Yani, bu düşünceye inanmıyorum" der.

Görsel 4. Azınlık kanalları da gündem kurma mücadelesinde yer alarak kamuoyunun dikkatini kendi üzerlerine çekmeye çalışırlar.

Anlamlandırma: Burada başka bir kanalın siyahi muhabiri yaralanan güvenlik görevlisi siyahi Clifford'un Sam ile olan ilişkisine ırkçılık olgusu üzerinden bakmaya çalışır ve Clifford'un eşine buna yönelik sorular sorar. Hedef kitlenin bakış açısına göre sorular sorulmakta ve ilgili konuda yayınlar yaparak gündem kurma çabasına girilmektedir. Bu medya kanalı diğer medya kanallarının olaya bakmadığı ideolojik bir perspektiften değerlendirme yapmaktadır.

18- Herkes televizyonların karşısına geçer, söyleşi başlar. Brackett sunumu yapar: "İsminiz Sam Baily, sevgi dolu bir koca ve iki çocuğun fedakar babasıdır. Eviniz ve arabanız için, kredi borcunuz, sağlık, mutfak, elektrik, gaz, giyecek masraflarınız var ve bu arada işten atıldınız." Brackett Sam'e mikrofonu verir ve kameranın arkasına geçer. Brackett kameranın zümme Sam'e yaklaştırır ve Sam doğrudan kameraya konuşmaya başlar: "Bilmenizi isterim ki Cliff'e ateş etmek istemedim. Bir kaza. Ve aylığı hep az bulurdum. Ama bir gün onu yitirince son kez olduğunu anladım. Bu küçük kağıt parçası hayatıma güven veren tek şeydi. Ve biliyor musunuz sokakta yaşayan insanlar gördüm ve düşündüm hani dilenciler, uyuşturucu kullananlar. Ve bir gün bir aile gördüm kartonların arasında yaşıyorlardı ve çocuklarının aynı duruma düşeceğinden korktum. Deliye döndüm. Ve bu tüfeğe gelince benim Remington tüfeğim. Gerçekte hiç bir şey. Yalnızca TV programları gördüm insanlar silahlı olduklarında onları dinliyorlardı. Eğer tüfeğimi alırsam belki de -Bayan Banks, patronumdur- kendisi beni dinlerdi, 5 dakikalığına. Ama benim gibilerini dinlerler mi bilmiyorum. İş olan, her gün işine giden biriyim, kimse de dinlemiyor beni. Dürüst bir aileyiz. Uyuşturucumuz yok, sorun yaratmıyoruz. Kiliseye gidiyoruz. Ailele birlikte kiliseye gidiyorum. Ama benim gibi birisini kimse dinlemiyor. Bizim gibileriyle kimse ilgilenmiyor." Bu konuşması ülke çapında izleniyordu. Hatta ofisinde bu konuşmayı izleyen Kevin: "Bu herif bilerek birisini yaraladı yine de Noel'de evime yemeğe davet ederdim" der, yardımcısına tepkileri ölçmek için bir anket yaptırmak görevini verir. Sam konuşmasını sürdürür, Brackett Sam'in durumunu özetleyici bir konuşma yapar: "İsminiz Sam Baily yasa sizi kuşatmış durumda. Saldırgan bir eylemle, yaşam kavgasında kuşatıldınız. Tek isteğiniz, Sam, saçma denecek kadar basit bir o kadar da karmaşık." Sam Clifford'un başına gelenlerden dolayı üzgün olduğunu, onun için dua ettiğini söyler, ondan af diler. Çocukların da durumunun iyi olduğunu söyler, Brackett kamerayı çocuklara doğru döndürür, çocuklar ekranda görünmekten dolayı sevinirler. Brackett Sam'e çocuklardan bahsetmesini öğütler. Sam: "Onlara asla kötü davranmayacağım. Benim de çocuklarım var. Onları besleyecek işim yok. Nasıl yaparım bilmiyorum. Ama çok üzgünüm. Gerçekten üzgünüm." Sam'in çocuğu bu esnada kalkıp televizyonun yanına gider ve "Babam" diyerek seslenir. Sam ise yalnızca evine dönmek istediğini söyler. Brackett mikrofonu alır, seyircilerin Sam'in durumu hakkında olumlu düşünceler de bu adamın eline silah almış olduğunu sorduklarını belirtir. Sam tehdit etmediğini söylese de Brackett izleyicilerin şu an Sam'i yok edilmesi, öldürülmesi ve asılması gerektiğini düşündüklerini söyler, Sam'in bu konu hakkında onlara ne söyleyeceğini sorar. Sam yaşadığını yaşamak zorunda kalmamalarını

diler. Yayın biterken Brackett kapanış konuşmasını yapar: “İsminiz Sam Baily ve en iç paralayıcı fidyeyi istiyorsunuz: Affedilmek. Yüreğlerimizde bunu yapmaya hazır da olsak bizler yasa değiliz.” Konuşmanın bitiminde Sam Brackett’e neden silahtan bahsettiğini sorar. Brackett Sam’in iyiliğini düşündüğünü söyler. Sam Brackett’e ne yapacaklarını sorar, Brackett Sam’e bekleyeceklerini söyler.

Görsel 5. Brackett Sam ile yayın yapıyor

Anlamlandırma: Brackett daha söyleşinin başında seyircileri Sam’in durumunu anlama konusunda koşullandırır. Onu sunarken “sevgi dolu bir koca”, “fedakar baba” gibi ifadeler kullanır. Burada Brackett’in Sam’i etkileyerek bu eylemi sonlandırması çabası olduğu iddia edilebilir. Ancak ilerleyen anlarda Brackett Sam’in çocuklardan söz etmesi konusunda ısrarcı olması ve Sam’in hala elinde silahının olduğunu hatırlatması Brackett’in durumu an an kurguluyor olduğunu gösterir. Bunun dışında olayın kaynağı Sam’in televizyondan bire bir açıklaması seyirci üzerinde sempati toplamıştır. Bunu rakip spiker Kevin’in açıklaması özetlemiştir; onu yaptıklarına rağmen akşam Noel yemeğine davet edebileceğini söyler. Moral değerlerle ilgili ya da duygu dünyasına seslenen konuların izleyici kitlelerce çok çabuk algılandığı ve kısa sürede de yaşama geçirildiği söylenebilir. Özellikle de insanlarda korku ve panik yaratacak özellikteki konuların kısa sürede insanların ilgisini çekerek onları belli tavır, davranış ve tutum alışlara yönelttikleri (Güngör, 2013: 113) görülmektedir. Bununla birlikte Sam’in eline silahı almayı akıl etmesini ise televizyon programlarından öğrenerek almış olduğunu anlaşılır. Çözumsuz kalınan konularda şiddetin meşrulaştırılması, bunu yapanın sorunu böylece çözdüğü ve kahraman olarak gösterilmesi bir sorunsal halini alır. İnsanların davranış geliştirmelerinde medyanın da payı bulunmaktadır.

19- Rakip spiker Kevin, Sam’in olayının Times’ın ilk sayfasında yer aldığını ve radyolarda, televizyonlarda takip edildiğini öğrenir. Arabada yol alırken radyoyu açarlar, radyodaki bir yorum da şöyledir: “Bu tip hiç yasaları çiğnemedi. Şimdiyse baskı altında. Durumunu anlayabiliriz, bence serbest bırakmalı. Utanç verici bir durum.” Kevin’in patronları Kevin ile Brackett’in küsmesine neden olan yayını izlerler. İki yıl önce yaşanan bu olayda Kevin ölümlerin kopan uzuvlarından bahsetmeye çalışırken Brackett bu konu hakkında konuşmak istemez, canlı yayında tartışılır. Patronlar bu ikilinin yeniden bir araya gelmesinin reytinglerini iki üç puan yükselteceğini söylerler. Kevin raporu açıklar: Amerikalıların %59’u saldırganı acıyordur,

onun affedilmesini istiyorlardır. Kevin Brackett ile ortaklığa yanaşmaz ve Brackett’in bu olayı sonlandıracağını düşünmüyordur çünkü bu haklarından yoksullar için tam bir marketingdir.

Anlamlandırma: Brackett ile Kevin’i bir araya getirme isteği medya patronlarının reyting kaygısına göre planlamalar yaptıklarını göstermektedir. Kevin yaptırdığı anketin sonuçlarını paylaşınca Amerikalıların %59 kadarının Sam’i desteklediği öğrenilir. Sam’in Amerika’daki gündemi tüm bu değişkenlerle birlikte ağırlıklı pozitif yönde kurulmuştur. Çocukların rehin alınması gibi affedilemeyecek bir olayın sunumunun kurgulanması, Sam’in sosyo-ekonomik durumunun ön plana çıkarılışı, toplumda hemen herkesin başına gelebilecek bir durumda kalmış olması, kamuoyu tarafından empatiyle yaklaşılmasını sağlamıştır. Brackett, Sam’i aslında bir sistem mağduru olarak kurgulamış, bunun sağlaması ise anında yapılan anketler sağlamıştır.

20- FBI’den özel görevli Dobbins olay yerine gelir. Kamuoyunun desteği sürdükçe olaya müdahale edemeyeceklerini söyler. Dobbins Komiser Lembke’ye: “Ya kamuoyu bırakır ya da o olmayacak bir şey yapar. O zaman da ona karşı tavır alırız” der. Çocuklar rehin oldukları için harekete geçmeleri gerekmektedir.

Anlamlandırma: Sam’in kamuoyunun gündeminde olumlu imajı olduğu sürece müdahalede bulunamayacak devlet görevlileri, gündemin Sam’in aleyhinde olması halinde ona müdahalede bulunabileceklerini söylemeleri gündemin yeniden oluşturulacağını işaret eder. Brackett’in reyting yükseltmek amacıyla kurduğu gündeme karşılık devletin güvenlik amaçlı oluşturmaya çalıştığı gündemin yeniden kurulmasına başlanacaktır.

21- Komiser Lembke Sam’i arar, bu esnada uyuklayan Sam’in silahı ateş alır, yaralanan olmaz. Sam Lembke’ye durumu hakkında soru sorar, Lembke Sam’in yargılanmadan salınmayacağını söyler, Sam eylemine devam etme kararı alır, çocuklara paralı yiyecek makinesinin kapağını açar. Bu sırada Brackett Banks’a: “Güzel, değil mi?” diye sorar. Banks Brackett’e kimden yana olduğunu sorar. Brackett iyilerin yanından olduğunu söyler. Banks Brackett’e bu durumun onu mesleğinde yükselteceğini söylediğinde Brackett bunu umduğunu, Banks’ın da yükseleceğini söyler. Amerika şapkası giymiş “Sam Kahramanımız” “Sam Evet”, “Sistem Hayır”, yazılı tişörtler müzenin karşısındaki parkta satılmaktadır. Ancak buna rağmen röportaj yapılan halktan kişiler olayın ırkçılıkla ilgisi olabileceği üzerinde dururlar. Bu röportajı izleyen Sam, Brackett’ten bunun böyle olmadığına dair açıklama yapacağı yeni bir röportajı teklif eder. Bunun için bir çocuk bırakmayı önerir, Brackett reddedince beş çocuk bırakmayı teklif eder. Brackett buna tekrar izin vereceklerini düşünmediğini söyler. Sam Brackett’in Jenny ile konuşması hakkında verdiği sözü hatırlatır, eşinin televizyonda onun hakkında iyi şeyler söylemesini ister.

Anlamlandırma: Brackett Sam’in gündemini kariyeri için elinde tuttuğunu kabul eder, bunu da Banks’la konuşmasında dile getirir. Sam’i destekleyici tişörtlerin basılması, hatta bu tişörtlerde Sam’e Amerikan şapkası giydirilmesi Sam’in ülke çapında gündeme oturduğunun bir göstergesidir. Tişörtlerin önünde elden ele para alıp

vermenin yakın planda gösterilmesi gündemi meşgul eden Sam'in olayı üzerinden ticari gelir elde edildiğini göstermektedir. Sam reytingleri yükseltmiş, halkın bir kısmı kendisiyle özdeşleşmiş ve şimdi de Sam tişörtlerini almaya başlamışlardır. Yani Sam'in olayı kapitalist pazarda meta haline gelmiştir. Sam televizyonda kendi hakkında yapılan ırkçılık değerlendirmelerine cevap vermek için yayına çıkmayı talep eder, bunun mümkün olmadığını düşününce eşinin ve arkadaşlarının onun hakkında iyi şeyler söylemesini ister. Yani Sam kamuoyunun gündemdeki olumlu imajını sürdürmeye çalışmak istemektedir. Bunun için de birinci ağızdan cevap hakkını kullanmayı ya da birinci dereceden yakınlarından olumlu açıklamalar yapmalarını istemektedir.

22- Brackett Komiser Lembke ile Sam'le yeni bir program yapma konusunda pazarlık yapar, Lembke buna başta yanaşmasa da FBI görevlilerinin telsizle verdiği talimata uymak zorunda kalır. Clifford hastanede yatarken siyahi muhabir ve ekibi cam silme asansörü ile onun katına tırmanıp görüntü alırlar: "Bay Williams 404 numaralı odada, hala baygın. Doktorlar karnındaki mermi yüzünden, iltihap tehlikesinden çekiniyorlar. Cliff Williams'a gelince? Saldırganın bir kahramana dönüştüğünü bilmiyor bile ne de genel bir hoşnutsuzluğu dile getirdiğini". Sokaklarda ise Clifford'un tişörtlerini giymiş bir grup insan Clifford için şarkı yapmışlardır. Brackett Jenny ile röportaj yapmaya çalışır. Jenny Sam'in elinden geleni yaptığını, bazen de her şeyi yaktığını, ama onun iyi bir eş, iyi bir koca olduğunu söyler. FBI Jenny'nin Sam ile konuşması için Lembke'ye talimat verir. Sam çocuklarla şakalaşırken telefon çalar, arayan Jenny'dir. Jenny Sam'i silahı bırakıp bu eylemi sonlandırmasını isterken, Sam onu ve konuşmasını televizyondan canlı olarak görür.

Anlamlandırma: Clifford için de tişörtler hazırlanmış ve bununla yetinilmemiş, şarkılar yazılmıştır. Duruma ırkçılık üzerinden bakan kamuoyunun sesi olan siyahi muhabir ise Sam'i "saldırgan" olarak nitelemektedir. Bir yandan da saldırgan olarak nitelemiş olduğu Sam'in genel bir hoşnutsuzluğu dile getirdiğini ifade ederek sistem konusunda genel bir rahatsızlık olduğu hakkında uzlaşma belirten bir yorum getirir. Hasta yatağında yatan Clifford'u hastane dışından görüntülemeye çalışan, Jenny'nin Sam ile olan özel telefon konuşmalarını televizyondan canlı yayında veren medya mahreminin sınırlarını aşmaktadır.

23- Jenny ile konuşmalarını televizyonda gören Sam çileden çıkar ve havaya ateş açar. Brackett onu sakinleştirir ve bütün olumlu imajının artık yok olduğunu söyler. Brackett Sam'e: "Dışarı çıkıp iyiliğin için hasarları onaracağım" der. Brackett stajyer Laurie'nin yanına gider, ona bir görev verirken Laurie Kevin'in geleceğini söyler. Brackett Kevin'in bir olay çalmaya bayıldığını, olayın kendilerine ait olduğunu söyler. Stajyer Laurie Brackett'in verdiği görevi uygular; Sam'i destekleyecek röportajlar yapar. Konuştuğu kişilerden ilki bir rahiptir, Laurie rahibe sorar: "Sizce Sam Baily inançlı bir insan mı?" Rahip onu: "Evet. İnançlı. Ama gururlu bir insan olduğunu anlamalısınız ve iyi birisi" diyerek yanıtlar. Sonrasında Laurie bowling salonunda iki adamla röportaj yapar: "Sam hoş bir insan mı?", "Hoş? Evet, gerçekten hoş birisi". Laurie sorar: "Hangi anlamda?" Yanıtı birlikte verirler: "Çok çabuk

kanar. Onunla dalga geçebilirsiniz". Laurie göl kenarında balık tutan bir balıkçının yanına gider ve sorar: "Sam Baily sinirli birisi midir?" Balıkçı onu "Sinirli balıkçı gördünüz mü? Hayır. Sinirli birisi değil" diyerek yanıtlar. Balıkçının görüntüsünü bir monitörden görürüz, Brackett yayın aracında röportajların kurgusunu yapıyor. Brackett Sam'in öğretmeninin röportajını dinler: "Parlak bir öğrenci değildi. Kimisi Sam Baily için başarısızlık diyebilir. Sistem, onun gibilerini güvence altına almaktan yoksun. Ama bu durumdan sorumlu olan tek kişi Sam Baily'nin kendisi". Brackett bu röportaja söver, görüntüyü geri sarar: "Sistem, onun gibilerini güvence altına almaktan yoksun" bölümünü tekrar izler ve "Bu kadarı yeterli" der.

Görsel 6. Brackett Sam ile ilgili yapılan röportajları izlemekte ve kurgulamaktadır.

Anlamlandırma: Brackett Sam'in gündemi hakkında belirleyici manevralar yapmayı sürdürür. Sam'in iyiliği için hasarları onaracağını söyleyip onun hakkında olumlu kanaati olan, Sam'in sosyo-ekonomik yapısına sahip kişilerle röportaj yaptırır. Bu kaynaklardan biri de rahiptir, inançlı halkın desteğini almak için bir din görevlisinin değerlendirmesi önem taşımaktadır ve en başta gelir. Dindar olan toplum kesiminden insanların varsa olumsuz tutumlarını değiştirmek, onları Sam'in suçsuz olduğuna ikna etmek amacıyla böyle bir yönetime başvurmuştur. Bu röportajlar arasında olumsuz görüşlere sahip olanlardan ise yalnızca Sam'in yararına olacak cümleleri alarak yayınlanacak kaseti kurgular. Brackett öğretmenin görüşünü öyle dikkatle incelemiştir ki, Sam'in yararına olacak "Sistem, onun gibilerini güvence altına almaktan yoksun" bölümünü alır ve öğretmeni sadece sistemi eleştiren biri gibi yansıtır. Brackett kaseti kurgularken onun tam bir eşik bekçisi olduğu görülmektedir.

Görsel 7. Brackett röportajdan bazı bölümleri çıkarır, röportajda çok kısa süre yer alan, Sam hakkında yalnızca olumlu olan bir cümleyi alır, onun için olumsuz bir imaj yaratacak kısmı tamamen çıkarır.

24- Brackett montaj masasında Laurie'yle telefonda konuşur, ona Sam'in ailesiyle konuşup konuşmadığını sorar. Ailesi röportaj yapmaya yanaşmamaktadır. Ancak Brackett Laurie'ye onları bir şekilde ikna etmesi gerektiğini söyler. Laurie Sam'in annesine onun beslediği bir hayvan olup olmadığını sorar. Sam'in annesi Sam'in 15 yıldır bir köpeğe baktığını, köpeğin hala yaşıyor olduğunu anlatır. Bu röportajı izleyen Brackett Laurie'nin Sam'in bir köpeği sevmesi gibi çok önemli bir noktayı yakaladığını ona anlatır. Kevin olay bölgesine gelir Lou ve Brackett'e "Bailey emekçilerin özdeşleştiği bir noktaya parmak bastı" der. Brackett onun maksadını sorar. Kevin ona kanalına dönmek isteyip istemediğini sorar. Brackett dönmek istiyordur. Kevin Brackett'in haberine ortak olmak istemektedir.

Anlamlandırma: Kevin'in Brackett'e karşı popülerliği reyting amaçlı kullanılmak istenmektedir. Kevin söylediği gibi ABD'nin en güvenilir adamıdır. Bu yüzden daha küçük olan KXBD kanalı ile işbirliği teklif edilir. Brackett ise buna yanaşmaz.

25- Sam çocuklara Kızılderililerin yanında hikâye anlatır. Özel güvenlik ekipleri çatıdan onları izlerken Sam'i çocuklara silah doğrultur olarak görürler. Çocuklar güvenlik ekiplerinin gölgesini görürler ve Sam'e gösterirler. Sam çocukları oradan uzaklaştırır, güvenlik ekipleri ateş açarlar, yaralanan olmaz. Sam Komiser Lembke ile konuşur, ateş açtıkları için ona kızarlar. Lembke ateşi onların açmadığını söyler. Brackett Sam'dan telefonu alır Lembke'ye: "Tekrar ederse, aileleri toplar çocukların üstüne rastgele ateş ediyorlar derim" der. Sam ile Brackett televizyon izlerlerken Amerikalı ünlü televizyoncu Jay Leno'nun Sam'in adından bahsettiğini görürler. Sam buna şaşırır. Leno Sam'in affedilme isteğinden bahseder. Sam Brackett'e Leno'yu tanıyıp tanımadığını sorar. Derken Brackett Sam'e bu olayların ardından televizyonda bir balıkçılık programı yapmasına yardımcı olacağını söyler. Ancak önce hapse girip çıkmalıdır. Sam bunu istemiyordur ve her şeyin onun için artık bitmiş olduğunu düşünmektedir. Uyuyan çocuklar için ışığın fazla olduğunu söyleyerek Brackett'in yanından kalkar ancak silahını yerde unutur. Brackett silaha bakar ancak almaz, o almadan Sam geri gelir. Sam kendisini uyutmayan uyku haplarından almaya çalışırken Brackett ona hapları almamasını, uyumasını söyler. Sam Brackett'e elini uzatır, tokalaşırlar. Sam uyuklar.

Anlamlandırma: Brackett FBI'nin operasyonuna karşı eşik bekçiliği görevini kullanır, onların imajını bozacak, aleyhlerinde kanaat oluşturulacak açıklamalar yapmakla tehdit eder. Brackett Sam'in boşluğundan yararlanıp silahını almaz ve onun uyku ilacı almadan uyumasına göz yumar. Gündemin kurucusu Brackett Sam'e ve Sam'in olayına kişisel inisiyatifi kullanarak duygusal yaklaşmaktadır. Aynı zamanda "gösteri"nin devam etmesini istemektedir.

26- CTN televizyonu müdürü Marty, Brackett ile telefonda konuşur. Akşama Sam'in teslim edilmesinin iyi olacağını, Perşembe günü seyircinin az olduğunu, dolayısıyla reytingleri yükselteceğini söyler. Marty, Kevin televizyonda canlı yayında konuşurken, Brackett'in olayı Kevin'e devretmesi için teklifte bulunur: "Karşılığında, kendi programını yarat. Özel Program, 60 dakika, röportajlar, söyleşiler denemek gereki-

yor, özgürce programını yapabilirsin. Ama ulusal düzeyde olacak ve parası da iyi." Müzenin karşısındaki parkta Sam tişörtleri satılmaya devam etmektedir, akrobatlar gösteriler sergiler, meyveler, şekerler satılmaktadır. Lou ile stajyer Laurie bu kalabalığı izlerlerken Lou: "Geçen gece F. Federal Bankası için yasal uzlaşma buldular. Bu tantanada, sessizce olayı kapattılar. Brackett haklıydı. Banker üç kağıtçı" der.

Anlamlandırma: Kevin kanalın gülen yüzü, Amerika'nın en güvendiği birisi olarak konuşurken kulislerde farklı oyunların döndüğü görülür: Sam'in reytinglerin pek olmadığı Perşembe akşamı teslim edilerek Perşembe reytinglerini yükseltmek, karşılığında Brackett'e ulusal çapta özel bir program önermek. Haberleri takip eden halkın da Sam'in yanında olduğu müzenin karşısına kurulan karnaval ortamıyla anlatılır. Ülke gündemini Sam'in olayı meşgul ederken filmin başında konuşulan, Brackett'in haberleştirmeye çalışıp Lou'nun reddettiği banker olayının üzeri yasal uzlaşma yoluyla kapatılmıştır. Yani Brackett'in üzerine gidemediği oluşturamadığı gündem, oluşturduğu bir diğer gündem tarafından örtülmüştür. Böylelikle usulsüzlüğe dikkat çekilmemiş, kamuoyunun tepkisi yaratılmamış, tutumu ölçülemez.

27- Kevin, stajyer Laurie'ye Sam bu akşam konuşmazsa ek bir şey düşünmek gerektiğini söyler, ondan söyleşileri ister. Lou Laurie'ye aslında banka olayıyla ilgilenmesini istediğini söyler, yığınla insan parasını yitirmiştir, bundan kimse söz etmiyordur. Laurie ikisine de ne diyeceğini bilemez. Hastanede yaralı yatan güvenlik görevlisi Clifford ile röportaj hazırlığında olan bir televizyon ekibi hazırlıklarını tamamlarken doktor, Clifford'un eşini odadan çıkarır ve bunun hasta için zararlı olacağını, bunu yapmamaları gerektiğini söyler. Bu sırada içeri girmeye çalışan stajyer Laurie ve kameraman içeri alınmaz. Laurie Clifford'un eşine onun hayatını kurtaranın kendisi olduğunu ve ilk röportajı da Kevin ile yapması gerektiğini anlatır. Kadın ona paraya ihtiyaçlarının olduğunu belirterek Laurie'yi reddeder. Muhabir Clifford'a Sam'in af dilemesi hakkında ne düşündüğünü sorar: Clifford "Sam'ı uzun süredir tanırım. Bilerek yaptığını sanmıyorum. Doktor iyileşeceğimi söylüyor. Ona karşı bir kinim yok" diyerek yanıt verir. Bu röportajı canlı yayında televizyondan izleyen Brackett ile Sam sevinirler. Brackett Sam'e şanslı olduğunu, yaraladığı dostunun onu hayır duasıyla kutsadığını söyler. Sam Brackett'e bu söyleşi için para alıp almadığını sorar, Brackett 10 bin lira kadar almış olabileceğini anlatınca Sam kendisinin 50 bin dolar alması gerektiğini söyler. Brackett bunun fidye olabileceğini ifade eder ve Sam'in bu para arzusunu hoş karşılamaz. Belki ileride Sam kitap yazar ve bunun telifi alınabilir. Eğer Sam para kazanmak istiyorsa skandal basını aramalıdır.

Anlamlandırma: Hastanın sağlık durumunu tehlikeye dahi sokacak olsa önemli olan onunla ilk röportajı yapıp reytingleri yükseltmektir. Clifford'un ailesi de paraya muhtaç olduğu için bu röportajı kabul etmiştir. Laurie ikna etmek maksadıyla hayat kurtardığını, bunun için ilk röportajı kendileriyle yapmaları gerektiğini açıkça söyleyerek yapmış olduğu iyiliğin etik değerini çiğnemiştir. Sam Clifford'un para kazandığını duyunca kendisinin daha çok hak ettiğini söyler. Gündem yaratan kişi

olarak daha çok para kazanmayı, yaratılmış pazardan fazlaca bir miktarı da hak ettiğini iddia eder.

28- Kevin ile Brackett yine pazarlığa tutuşurlar. Brackett, olayı Kevin'e devretmek istemez. CTN televizyonundan telefon gelir, yapılan araştırmalara göre Amerikalıların Sam'i destekleri %59'dan %32'ye düşmüştür. Çocukların aileleri her kanalda çıkıp konuşuyorlardır ve çocukların rehinliğinin sürmesi kamuoyunun Sam'e olan desteklerini azaltmayla sonuçlanmıştır. Bunun üzerine Kevin stajyer Laurie'ye: "Yaralananla ilgili başka şeyler görmeliyim. Bir yerde birisi, "Tehlikelidir" demişti. Görmeliyim onu. Irkçılarla ilgili bölümleri de. Neden ırkçı gruplar ona destek çıkıyor? Bu bölümleri bulun." Brackett bunun üzerine Kevin'e objektif olmadığını ve onu yok etmek istediğini söyler. Kevin onun başka bir konuya dönüştüğünü söyler, aynı zamanda Brackett'le anlaşma yaptıklarını hatırlatır. Brackett Sam'in masum olduğunu dile getirir. Kevin Sam'in birini yaraladığını söyleyince Brackett bunun kaza olduğunu, Sam'in içeride çocukların da olduğunu bilmediğini söyler. Sam işinden olmuş bir aile babasıdır. Kevin Brackett'i başından savmaya çalışır, Brackett ise Kevin'e diretir. Kevin Brackett'e eğer bu işe karışmayı sürdürürse tek bulacağı işin Kansas'ta hava durumu sunmak olacağını belirtir. Brackett bunun kulağa hoş gelmeye başladığını söyler. Brackett Sam'e giderek teslim olması gerektiğini anlatır. Sam ise Kevin'le röportaj yapacağı için mutludur ve bunun ertelenme fikrine sıcak bakmaz. Brackett ise Sam'e karşı Kevin'in komplo hazırladığını söyler. Bu sırada Kevin'e kanal yönetiminden telefon gelir. Kevin'in Sam'le hala röportaj yapamaması üzerine yönetim onu geri çağırır ve haberi Brackett'e bırakmasını söyler. Kevin buna kızır, geri dönmeyi reddeder.

Larry King'in programında Sam ile canlı yayına bağlanılır. Larry Sam'e çocukların durumunu sorar. Brackett araya girerek : "Sam'da da herkes gibi acıma duygusu var," deyince Larry ona neden orada olduğunu sorar. Brackett "Yardım etmek için. Sam istiyor ben de kalıyorum." diyerek yanıt verir. İkinci bir seyirci silahlanmanın sınırlandırılması ile ilgili soru sorunca Sam bu konuda herkesin kendi düşüncesi olduğunu söylerken Brackett araya girer ve "Bu trajediyi politikleştirmek bir yanılgıdır" der. Larry Brackett'e kendi programlarında olduğunu hatırlatır. Bir başka seyirci Sam'in eylemi daha ne kadar sürdüreceğini sorar, Sam insanların durumun önemini kavradıkları zaman biteceğini söyleyerek yanıt verir, araya Brackett'in girmeye çalışıp cevap vermesine kızır. Rehinelere birinin annesi telefonla yayına bağlanır, çocuğunun üç gündür silahla tehdit edildiğini söyler. Larry King de Sam'e "Rehinelere yaptıklarınızdan sonra neden sempati duyalım?" diye sorar. Sam sempati istemediğini söyleyerek Larry'yi yanıtlar. Sam yapmaya çalıştığının çocukları ile ilgilenmek isteği olduğunu dile getirir. Olanlardan da gurur duymadığını, kimseye kötülük etme niyetinin olmadığını da ekler. Rehinelere birinin annesinin çocuğunu ve diğer çocukları da bırakma talebini reddeder. Program yayın arasına girer. Brackett Sam'e kendini bitirdiğini söyleyerek ona kızır, Sam ise Brackett'in kendisine müdahale etmesine karşı çıkar.

Anlamlandırma: Kamuoyunun Sam'e olan desteği çocukları rehin almayı sürdürdüğü için gitgide azalır. Öyle ki araştırmalarda % 59 olan destek % 32'ye düşer. Kevin durumun farkına varıp Sam hakkında farklı bir bakış açısı geliştirmeye ve gündemdeki kamuoyunun kanaatini değiştirmeye, sansasyon yaratmaya biraz da Brackett ile rekabet etmek için karar verir. Amerika'nın ünlü isimlerinden televizyoncu Larry King de Sam'e doğrudan çocuklarla ilgili sorular yönelterek ailelerin sesi olur. Rehinelere birinin annesi yayına bağlanarak ondan bütün çocukları salıvermesini ister, Sam da bunu reddedince hakkında oluşan olumsuz kanaatler onun imajını yıkmaya başlar.

29- Kevin canlı yayınına başlar, Brackett'in Sam hakkındaki röportajlardan kullanmadığı bölümlerin yeni bir kurguyla yayınlanıyor olduğunu görürüz. Sam'in annesi: "Gerçekten iyi bir oğul. Yolunu şaşırıyor, ama başarmak istiyor" der. Hemen ardından Sam'in eşi Jenny: "Bazen de her şeyi yok ediyor, çünkü o..." der, gerisini getirmeden sonraki bölüme geçilir. Sam'in en iyi arkadaşı diye röportaj yapılan Travis'in muhabirle olan diyalogu verilir. Travis "Yeteri kadar tuhaf" der. Muhabir Travis'e: "Sinirli mi?" diye sorunca Travis onu "Sinirlendiğini gördüm" diyerek yanıtlar. Muhabir "Yani tehlikeli" deyince Travis "Tehlikeli, evet. Tehlikeli" der. Sam onları izlerken en iyi arkadaşı olarak sunulan Travis için: "Bu tipi tanımıyorum bile" der. Kevin: "Yolunu şaşırması, tehlikeli bu adam bir gazeteci tarafından yönlendirilmektedir" diye yayınına devam ederken FBI ekipleri harekete geçme kararı alır. Kevin yayını sürdürür: "İlginç bir olay yakalamak arzusuyla gazeteci, Max Brackett, tehlikeli bir durumda tehlikeyi körüklemekten çekinmedi. Kuşkularımın yanlış olmasını isterdim. Ne yazık ki, gerçektiler". Hemen ardından Brackett'in Komiser Lembke ile arasındaki diyalogu yayınlamaya başlar: "Sözünde durur mu bilmiyorum. İsteği gerçekleşmezse, durum gerginleşebilir." Kevin iki çocuğun Sam tarafından bırakıldıklarını sandıklarını ancak bunu da Brackett'in hazırladığını yine ses kaydından verir: Brackett Sam'e "İki tane verelim" der. Sam: "Bir dedim" deyince Brackett ona: "Bir siyahiyi yaraladınız. Bazıları bunu kullanabilir. Bir siyahiyi iyi niyetinizi gösterin, size ırkçı diyemesinler" der. Kevin'in patronları yayını izlerken onun en iyisini yapıyor olduklarını söyler, gelen telefonda reytinglerin en üst noktada olduğu belirtilir.

Görsel 8. Kevin de Brackett'in yaptığı yapar: Sam ile ilgili röportajları yeniden kurgular, Brackett'in polisle pazarlığının kamuoyuna olumsuz imaj yaratacak şekilde sunar.

Anlamlandırma: Kevin olumlu imajı yok olmaya başlayan Sam’i bitirici bir hamle yapar. Kevin Brackett’ten daha ünlü bir televizyoncu ve kompetan bir eşik bekçisi olduğunu röportajlarda verilmeyeni göstererek Sam’i, gizli, plan kurucu konuşmalarını yayınlamaya Brackett’i yenmesiyle ispat eder. Bu darbenin sonunda Brackett’in itibarı sıfırlanır ve Sam trajik sona doğru yol alır. Sam’in en iyi arkadaşı olarak gösterilen kişinin yaptığı yorumlar da yayınlanmasına rağmen bunun Sam’in tanımadığı biri olduğunu anlarız. Farklı amaçla yapılan röportaj kurgulamaları farklı anlamların oluşmasına neden olmuştur. Ele alınan ham madde eşik bekçileri tarafından niyetlenen politika doğrultusunda hazırlanmış, sunulmuştur.

30- Sam Brackett’e “çuvalladıklarını” söyler. Brackett onun yine iyi olduğunu kendisinin ise bittiğini söyler ve Sam’e bu eylemi hemen sonlandırıp çocukları serbest bırakmayı telkin eder. Brackett Sam’e evine dönmesini ve ailesinin babası olmasını söyler. Sam silahını bırakıp çocuklara seslenirken FBI Sam’e teslim olma çağrısı yapar. Bu sırada siyahi muhabirden Clifford’un kalbinde sorunların olduğunu öğrenirler. Clifford’un eşi onu kaybettiklerini açıklar. Sam çocukları salar. Brackett Sam’e çocuklara iyi davrandığı için ona bunun mahkemede faydası olacağını söyler. Sam bir adam öldürdüğünü söyleyince Brackett bunun bir kaza olduğunu ve ona şahitlik edeceğini söyler. Sam buna kimsenin inanmayacağını ifade eder. Sam eşi Jenny ile telefonda konuşur, Jenny’nin eve dönme çağrısına artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını söyleyerek uymaz, herkes çıktıktan sonra tüfeğiyle intihar etmeye çalışır, ancak silahı boştur, çantasındaki dinamitleri kullanarak müzeyle birlikte kendini patlatır.

Anlamlandırma: Medyanın manipülatif gücünün trajik etkileri olduğuna dair film son sözünü söyler: Birey hırsıyla kurulmuş acımasız medya sisteminin kurbanı olmuştur. Kapitalizmin çarkının büyük dişlilerinden biri olan medyada istisnalara, acımaya yer yoktur. İnsanlar medya kanallarını izlemişlerdir, kanaatlerini çerçevelenenler ve öne çıkarılanlar doğrultusunda oluşturmuşlardır. Kazanan yayın yapan kanallar olmuşlardır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Gündem belirleme yaklaşımı medyanın insanlar üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışan bir yaklaşımdır. İnsanların düşüncelerini, tutumlarını değiştirebilecek-etkileyebilecek gücün eşik bekçilerinin bir olayı-durumu nasıl çerçevelediği, hangi unsurları ön plana çıkardığı, yayındaki gösterim önceliği ve yayınlanma sıklığı ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür.

Çılgın Şehir filmi gündemin belirlenmesindeki etkenleri dramatize etmiş, burada en önemli etken olarak medya çalışanlarının etik ihlallerine odaklanmıştır. Filmde Sam’in başından geçen olay yargılanırken bu ihlalleri oluşturan sistemin eleştirisi yapılmıştır. Yönetmen Sam’in “suçlu” ve “masum” olması gitgellerinde onu masum tarafta tutmuştur. Filmden çıkarılan temel düşünceye göre insan suçlu olarak

doğmaz, sistem insanı suçlu hale getirir. Nitekim Sam ailesine bakmakla yükümlü sıradan bir vatandaşdır. İşletmenin tasarruf gerekçesiyle işten çıkardığı, sonrasında onunla diyalog kurmadığı ve kendi haline bıraktığı bir mağdurdur. Sam’i halkın gözünde kamu düzenini bozan bir suçlu olarak görmek, diğer yandan da Sam’i bu duruma getiren sistemi sorgulayarak onun aslında bir mağdur olduğunu göstermek Brackett ile Kevin’in mücadele alanı olmuştur. Çetrefilli olan gerçek kurgulanabilir bir yapıdadır.

Gündem kurmada önemli kişiler olan eşik bekçileri de filmde iş başında görülmüşlerdir. Max Brackett olduğu kadar Kevin Hollander da rakip bir eşik bekçisi olarak gündem belirlemede algısal süreçleri yönetmişlerdir. Eşik bekçilerinin Sam hakkındaki röportajlarını kurgularlarken öznel yaklaşımları film tarafından açık olarak sergilenmiştir: Kişisel çıkarları, aralarındaki rekabet, patronlarının baskısı vb. unsurlar röportajları kurgularken etkili olmuştur. Brackett Sam ile ilgili röportajların kurgusu üzerinde oynamalar yaparken onun kamunun nazarında imajına olumlu etki edecek olanları öne çıkarmış ve onunla röportaj yaptığı esnada hem görüntüledikleriyle hem de sorduğu sorularla, Sam’i sunum esnasında onu ifade ediş biçimiyle bunu pekiştirmiştir. Brackett bir eşik bekçisi olarak devleti temsil eden polisler ile kamuyu temsil eden Sam ve onu izleyen Amerikan halkının arasında da durmaktadır. Yaklaşımın perspektifinden ifade edilirse, eşik bekçisi (Brackett) kamuda farkındalık yaratmak ve kamunun dikkatini çekmek için konusu (Sam), yasalar (filmde kanun koruyucusu polisler) ve yayın politikalarının (Brackett’in kanalı) arasında stratejik ve çetrefilli bir konumda bulunmaktadır. Ülkenin güvenliği gerekçesi ile olaya yaklaşan devlet görevlileri, reyting alma mücadelesini veren çeşitli görüşlerdeki medya mensupları, asıl derdini anlatmaya çalışan kurbanların kendileri film boyunca gündemin kurulmasında etkileşim halinde bulunan değişkenler olarak işlev görmüştür.

Filmde izleyicilerin sıkı sıkıya medya mesajlarına bağımlı oluşu olay örgüsünü şekillendirmede önemli bir etkiye sahip olmuştur. Filmin anlatısında medya yayınlarını takip eden seyircilerin gördüğü haberleri doğru kabul ediyor olduğu varsayılmıştır. Bu nedendir ki yapılan haber doğrultusunda kamuoyunun kanaatlerinde önemli ölçüde değişiklikler meydana gelmektedir. Bu da filmin içinde anket ölçümlerinin yapıldığının konuşulmasıyla izleyiciye verilmiştir. İzleyicilerin medya tarafından gönderilen mesajlara inanması, onu olduğu gibi kabul etmesi kurama getirilen eleştirilerde değinilen noktalardan biridir.

Medyanın yayın politikalarının halkın gündeminde yer etmesi yeni medyanın serpiyip yayılmasıyla gelişti denilebilir. Mısır Devriminde, Gezi Parkı olaylarında medyanın sansürü, yayınlarında gündemi farklı programlarla göstermesi, olayları göz ardı etmesi protestocuların sosyal medya üzerinden iletişim kurması, geleneksel medyanın gündemine karşı kendi gündemlerini fotoğraf, durum ve ağdan naklen görüntü paylaşımlarıyla yaygınlaştırmaları, medyanın tarafsız olmadığı yargısını kamuoyunun zihninde oluşturmuştur. Sosyal medyayla birlikte kullanıcılar kendi gündemlerini oluşturmaya başlamışlar ve bunu paylaşımlarıyla yaygınlaştırmayı

başarmışlardır. Paylaşımlara resmi sansür, sitelere erişim yasağı kararı yasal olarak alınsa bile yüklenen içerik anında birçok kullanıcıya ulaşmış olmaktadır. Paylaşımlarda yer alan içeriktekileri oluşturan her kullanıcı bir nevi eşik bekçisi olmaya başlamıştır. Sonuçta var olan bir yayını seçmek ve onu sunmak da kendi ideolojisine yönelik bir hamle yapmaktır. O halde çeşitli kanallardan ifade edilenler için ideolojiden kaçış yoktur. Çılgın Şehir filmi bu bağlamda, yeni medya teknolojilerinin yaygınlaşmasından önce gündem kurma süreçlerini ifşa etmesi bakımından önem taşımaktadır. Aslında Çılgın Şehir'in bir televizyon kanalı üzerinden yaptığı iletişim manipülasyonu alegorisi yukarıda bahsedildiği gibi insan doğasında da var olan bir özelliktir. Sonuçta insan yapısı gereği algılarını istek, ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda seçmekte, bunları algılama kapasitesine göre idrak etmektedir. Fakat var olanı kişisel, kurumsal çıkarlar doğrultusunda olduğundan farklı göstermek etik konusunda bir ihlaldir. Bu nedenle ihlallerin önüne geçmek için meslek etik ilkeleri ortaya konulmuştur. Çılgın Şehir filmi etkisiz bir basın etkilerinin varacağı en uç noktayı dramatize etmiştir.

KAYNAKLAR

- ATABEK, Nejd (1997). "Gündem Belirleme Araştırmaları". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 5: 223- 247.
- ATABEK, Nejd (1998), "Gündem Belirleme Yaklaşımı". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 7: 155-174.
- ERDOĞAN, İrfan (2002). İletişimi Anlamak. Ankara: Erk
- ERDOĞAN, İlker (2011). "Gündem Koyma Ve Saptama Yaklaşımında Bir Araştırma Geleneği Ve Tasarımı Olarak Çerçeveleme.» *Erciyes İletişim Dergisi*. 2 (1). 48-62
- FİSKE, John (1996). İletişim Çalışmalarına Giriş. (Çev. Süleyman İrvan). Ankara: Ark.
- GERAY, Haluk (2014). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Kocaeli: Umuttepe.
- GÜNGÖR, Nazife(2013). İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar (2.Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi
- İRVAN, Süleyman (2001). "Gündem Belirleme Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi". *Gazi İletişim Dergisi*. Bahar 2001(9). 69-107.
- KAMANLIOĞLU, Ebru Belkıs ve Göztaş, Aylin (2010). *Politik Gündem Odağında Halkla İlişkiler Ve Gündem Yönetimi*. Ankara: Nobel
- LAZAR, Judith (2009). İletişim Bilimi. (Çev. Cengiz Anık). Ankara: Vadi
- MCQUAIL, Denis ve Windahl, Sven (1994). *Kitle İletişim Çalışmaları İçin İletişim Modelleri*. Eskişehir: Anadolu Üniv. Eğit., Sağ. ve Bil. Araş. Çal. Vakfı Yay.
- MCQUAIL, Denis ve Windahl, Sven (2010). *Kitle İletişim Çalışmaları İçin İletişim Modelleri*. Ankara: İmge.
- MUTLU, Erol (2012). İletişim Sözlüğü. (6.Baskı). Ankara: Sofos.
- TEKİNALP, Şermin ve Uzun, Ruhdan (2013). İletişim Araştırmaları ve Kuramları (4. Baskı). İstanbul: Beta.
- TERKAN, Banu (2005). *Gündem Belirleme, Medya ve Siyasal Gündem Üzerine Bir Çalışma*. Konya: Tablet Yay.
- YAYLAGÜL, Levent (2013). *Kitle İletişim Kuramları*. (4. Baskı). Ankara: Dipnot Yay.
- YÜKSEL, Erkan (2001). *Medyanın Gündem Belirleme Gücü*. Konya: Çizgi
- YÜKSEL, Erkan (2007). "Kamuoyu Oluşturma ve Gündem Belirleme Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır?" *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7 (1). 571-586.